

№8(151)
серпень
2017

ЩОМІСЯЧНИЙ
НАУКОВО - ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2308-4634

МОЛОДЬ і РИНОК

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 8 (151) серпень 2017

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з педагогічних наук рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ №1328 від 21.12.2015 р.)

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №12270-1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 Журнал 5 червня 2013 року зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж).

З червня 2013 року журнал співпрацює з Академією Полонійною у Ченстохові, Польща.

Шеф-редактор

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Головний редактор

Наталія ПРИМАЧЕНКО, *к.пед.н., член Національної спілки журналістів України*

Редакційна колегія:

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Фабіан АНДРУШКЕВИЧ, *д.пед.н. (Польща)*

Микола ДУБИНА, *д.філол.н., професор, академік АН ВО України*

Микола ЄВТУХ, *д.пед.н., професор, академік НАПН України*

Ірина ЗВАРИЧ, *д.пед.н., старший науковий співробітник*

Володимир КЕМІНЬ, *д.пед.н., професор*

Микола КОРЕЦЬ, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України,
член Національної спілки журналістів України*

Анджей КРИНЬСЬКІ, *к. прелат, проф. др. (Польща), академік АН ВО України*

Іван МИХАСЮК, *д.е.н., професор, академік*

Леонід ОРШАНСЬКИЙ, *д.пед.н., професор*

Олег ПАДАЛКА, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

Микола ПАНТЮК, *д.пед.н., професор*

Інна РОМАЩЕНКО, *к.пед.н.*

Мирослав САВЧИН, *д.психол.н., професор*

Олег ТОПУЗОВ, *д.пед.н., професор, член Національної спілки журналістів України*

Марія ЧЕПІЛЬ, *д.пед.н., професор*

Олександр ШПАК, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

член Національної спілки журналістів України

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., (068) 502-45-49; 8 (03244) 76-111; e-mail: vachevsky@meta.ua; веб-сайт: <http://mr.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету (протокол №14 від 31.08.2017 р.)

Посилання на публікації "Молодь і ринок" обов'язкові

Редакція приймає замовлення на випуск тематичного номера або окремого розділу за кошти замовника.

Редакція приймає замовлення на розміщення реклами.

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Підписано до друку 04.09.2017 р. Ум. друк. арк. 19,95.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 100 прим. Формат 60 x 84 1/8. Гарнітура Times New Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі "ШВИДКОДРУК"

82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Данила Галицького, 1

тел.: (0324) 41-08-90

© Молодь і ринок, 2017

Молодь і ринок

№8 (151) серпень 2017

ЗМІСТ

Світлана Якименко Реалізація принципу дитиноцентризму на засадах особистісно орієнтованої інтегрованої технології в ДНЗ та ЗОШ І ступеня.....	6
Володимир Ковальчук Професійна підготовка майбутніх фахівців на засадах модернізації початкової освіти.....	12
Вадим Рижиков Теоретичні основи полікультурності освіти та її практичне значення в практиці полікультурної професійної підготовки сучасного фахівця.....	17
Любов Білецька, Руслан Білецький Використання комп'ютерних навчальних ігор в освітньому процесі як засіб навчання і формування інформаційної культури учнів початкової школи.....	24
Лілія Червонська Особливості створення дитячого сценічного костюма за мотивами українського народного одягу.....	29
Лілія Стахів, Тетяна Особа Проблема наступності і перспективності дошкільного навчального закладу та початкової школи – шлях до особистісного творчого зростання дитини.....	34
Роман Попов Становлення проблеми розвитку автономності особистості в діяльності.....	39
Вікторія Гринько, Марина Королькова Модельовання уроку інформатики в умовах оновлення програм початкової школи.....	45
Петро Кліш, Алла Хом'як Комунікативна діяльність у розвитку і функціонуванні особистості.....	51
Наталія Стасів, Надія Стасів Особливості формування елементів комп'ютерної грамотності учнів початкової школи.....	55
Олександр Кошелєв, Наталія Пасічник Теоретико-методичні основи розвитку алгоритмічного мислення молодших школярів.....	60
Іван Кутняк Формування соціокультурних цінностей в освітньому процесі сучасної початкової школи.....	65
Оксана Жигайло Підготовка вчителів початкової школи до використання квест-технологій на уроках математики.....	70
Тетяна Надім'янова Самостійна освітня діяльність молодшого школяра як важлива передумова оволодіння знаннями.....	74
Людмила Силюга, Іванна Понзель Особливості використання прийомів варіювання умови задачі у початковому курсі математики.....	80
Олена Ващенко, Людмила Романенко, Катерина Романенко Методичні особливості валеологічного супроводу уроків математики в початковій школі.....	85

Оксана Шквир Авторський курс “Методика проведення педагогічних досліджень у початковій школі” як засіб підготовки майбутніх учителів початкових класів.....	90
Олена Бескорса Інноваційні педагогічні технології як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.....	96
Оксана Баглай Розвиток мотивації та пізнавального інтересу до міжкультурного спілкування майбутніх фахівців міжнародного туризму у професійній підготовці.....	100
Ірина Садова Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в умовах сучасної початкової школи.....	106
Тетяна Пернарівська Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування.....	111
Михайло Сидор Освітні параметри творчості: до проблеми аналізу сучасного змісту навчання образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі.....	116
Галина Пристай Шляхи формування іншомовної комунікативної компетенції в початковій школі.....	121
Наталія Лалак, Любов Фенчак Сучасний погляд на управління загальноосвітніми навчальними закладами.....	125
Олена Галян Формування професійної компетентності педагога засобами навчальної дисципліни “педагогіка суб’єктності”...130	130
Наталія Гончаренко-Закревська Основні трансформаційні зрушення вищої освіти України в роки незалежності (1991 – 2017 рр.)...135	135
Yuri Tymasov The pedagogical modeling during the training of professionals of the civil protection service.....	141
Володимир Мудрян, Сергій Черненко, Жанна Малахова Суть фізичного виховання, його роль у формуванні гармонійно розвиненої особистості.....	145
Юлія Бриль Процес реформування документознавчої освіти в контексті європейської інтеграції України.....	151
Анна Собчук-Ліва Аналіз концептуальних підходів підготовки вчителя початкової школи.....	160
Інна Радюк Особливості організації науково-дослідної роботи в контексті формування готовності до самоосвіти майбутніх учителів початкової школи.....	168
Марина Марко Особливості та послідовність розробки ігрових технологій навчання учнів початкових класів.....	173
Сергій Грицюк Модель розвитку рухових умінь і навичок молодших школярів у позакласній ігровій діяльності.....	179
Світлана Терещенко Педагогічні умови та етапи формування креативної компетентності підлітків на інтегрованих уроках музики...185	185

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ

УДК 373.5.015.31 – 026.15

Світлана Терещенко, аспірант кафедри теорії і методики музичного навчання та хореографії
Навчально-наукового інституту соціальної та мистецької освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ

Стаття присвячена висвітленню питання формування креативної компетентності, як педагогічної конотації психологічного феномену креативності підлітків, на інтегрованих уроках музики. Подано авторське визначення поняття “креативність” та “креативна компетентність” учня-підлітка. Визначені педагогічні умови та етапи формування креативної компетентності підлітків відповідно з урахуванням специфіки інтегрованих уроків музики. Продемонстрована ефективність ідеї інтеграції мистецтва на уроці музики у сучасній практиці загальноосвітньої школи, базованої на ідеях сучасних методологічних підходів.

Ключові слова: підліток, креативність, креативна компетентність, педагогічні умови, інтегровані уроки музики.

Літ. 7.

Светлана Терещенко, аспирант кафедры теории и методики музыкального обучения и хореографии
Учебно-научного института социального и искусствоведческого образования
Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ И ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ КРЕАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПОДРОСТКОВ НА ИНТЕГРИРОВАННЫХ УРОКАХ МУЗЫКИ

Статья посвящена вопросам формирования креативной компетентности, как педагогической конотации психологического феномена креативности подростков на интегрированных уроках музыки. Представлено авторское определение понятия “креативность” и “креативная компетентность” ученика-подростка. Определены педагогические условия и этапы формирования креативной компетентности подростков согласно специфике интегрированных уроков музыки. Продемонстрирована эффективность идеи интеграции искусств на уроке музыки в современной практике общеобразовательной школы.

Ключевые слова: подросток, креативность, креативная компетентность, педагогические условия, интегрированные уроки музыки.

Svitlana Tereshchenko, Postgraduate Student of the
Theory and Methodology of Music Education and Choreography Department
The Educational and Scientific Institute of Social and Art Education
Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University

THE PEDAGOGICAL CONDITIONS AND STAGES OF DEVELOPMENT OF CREATIVE COMPETENCE OF TEENAGERS AT THE INTEGRATED LESSONS OF MUSIC

The article deals with the issue of development of teenagers' creativity at the integrated lessons of music. The article presents the justification of solving the problem of developing of creativity of teenagers by means of art that is relevant today, reveals the problems concerning the issues of forming the creative competence as pedagogical connotation of psychological phenomenon of teenagers' creativity during the integrated lessons of music. The author analyzes the scientific literature concerning the issues of research, develops the theoretical and methodological basis of the research of phenomenon, reveals the state of the issue of creative development of the teenage student's personality by the means of art. The article represents the author's definition of the concept “creativity” and “creative competence” of teenage student, reveals the content of creative competence (an associative-figurative thinking, creative imagination, artistic observation, an ability to self-expression). The pedagogical conditions and stages of forming of creative competence of teenagers are determined according to the specificity of integrated music lessons. The author researches the issues of integrated education, describes the developmental potential of integrated music lessons. The effectiveness of idea of integrating the arts with Music lessons in modern school practice is demonstrated. The effectiveness of the development of creativity in the structure of the individual student-teenager is conditioned by improving the content, forms and methods of basic education, its continuity with the additional education of schoolchildren, aimed at forming the highest human needs of creative self-expression. Creativity as a personal phenomenon is an important personal ability

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНІХ УРОКАХ МУЗИКИ

to creative expression of a teenage students in artistic and creative activity. That is why the pedagogical activity should be aimed at creating the favorable conditions of the development of students' creativity.

Keywords: *teenagers, creativity, a creative competence, the pedagogical conditions, the integrated music lessons.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Внутрішні процеси людської особистості відчувають тиск цивілізаційних змін і динамічних перевтілень сучасності. Постає наукова проблема, яка полягає в необхідності визначити умови й чинники формування і розвитку особистості учнів підліткового віку та вирішити цивілізаційні і культурні виклики до вітчизняної музичної освіти, виходячи з реалій сьогодення.

Психологічні та педагогічні дослідження з питання формування особистості спрямовують увагу науковців на пошук і розширення можливостей формування і розвитку довшеної особистості, що дає основу для впровадження в сучасну психологію, освіту та виховання новітніх перспектив у навчанні і вихованні особистості, всебічно-розвиненої, культурної, творчої, здатної до самовираження. Успішне досягнення означених пріоритетів у формуванні особистісних якостей підлітків вимагає творчого вдосконалення існуючих форм, методів, способів і засобів виховного впливу на школярів, як суб'єктів навчання.

В умовах навчально-виховного процесу сучасної школи, покликаної забезпечити високий рівень активності школярів у самостійному здобуванні і творчому переосмисленні мистецьких знань та практичному їх використанні, актуальність проблеми розвитку творчої особистості значно посилюється. Зазначені реалії усе більше привертають увагу та інтерес дослідників до проблем оптимального використання розвивальних засобів мистецтва. Вітчизняними науковцями (Л. Масол, О. Коваленко, Г. Сотська та ін.), розроблено програми з музичного мистецтва у загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.), де наголошується, що організаційно-методична система викладання музичного мистецтва в загальноосвітній школі повинна створювати умови для духовно-естетичного самовдосконалення школярів та спрямовуватися на розвиток таких якостей учнів, як самостійність і творчість. Серед основних завдань цих програм є розвиток загальних і художніх здібностей, асоціативно-образного мислення, що зумовлюється педагогічним супроводом формування творчо-діяльнісних компетентностей та спрямовує діяльність вчителя на розвиток в учнів креативності, як загальної творчої здібності [4].

Вивчаючи формування особистості крізь призму мистецтва ми виокремлюємо креативність, яку упродовж дослідження розглядаємо, як складову системи знань, умінь, навичок, здібностей і особистісних якостей підлітків, необхідних їм для творчості. Вона виступає у якості емерджентної властивості особистості, що інтегрує знання, уміння, навички, досвід, цінності, які набуваються у процесі навчання мистецтву і цілісно реалізується на практиці. Ефективність розвитку креативності в структурі особистості школяра-підлітка обумовлюється удосконаленням змісту, форм і методів базової освіти, наступності її з додатковою освітою школярів, спрямованих на формування вищої людської потреби у творчому самовираженні. Саме тому педагогічна діяльність повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для розвитку в учнів креативності.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання розвитку творчої особистості знаходить відображення в роботах філософів і психологів В. Аллахвердова, Г. Багищева, М. Басова, І. Беха, В. Біблера, Д. Богоявленської, Л. Божович, А. Брушлинського, Л. Виготського, В. Дранкова, В. Дружиніна, В. Зінченко, Е. Ільєнкова, О. Лука, М. Савчина, М. Холодної та ін.

Педагогічний аспект проблеми формування творчої особистості в системі навчально-виховного процесу ґрунтується на працях вітчизняних і сучасних педагогів В. Сухомлинського, Д. Кабалевського, Л. Масол, О. Ростовського, Н. Сегеди, Г. Падалки, О. Щолокової, та ін.

Н. Вишнякова, Дж. Гілфорд, Я. Пономарьов, Н. Яременко та інші дослідники в контексті вивчення творчості розглядають феномен креативності, порівнюючи їх спільні та відмінні риси.

Проаналізовані наукові дослідження створюють міцне підґрунтя у філософсько-методологічному, соціально-психологічному та педагогічному аспектах.

Мета статті полягає у виокремленні ефективних педагогічних умов та визначенні етапів розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики.

Виклад основного матеріалу. Творчість є передумовою формування особистості школяра-підлітка. Творчо спрямованій особистості притаманні активність у мисленні та діях,

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ

ініціативність, наявність певних нахилів, здібностей, інтересів, творчої уяви, неабайдуже ставлення до навколишньої дійсності, здатність помічати, переживати, творити нове, шукати шляхи вирішення проблемних ситуацій, отримувати задоволення від процесу творення і результату мистецьких дій. Вираження себе у творчості є життєво необхідною характеристикою людини, що знаходиться на етапі дорослішання і має стати цілеспрямованим предметом педагогічної підтримки та творчого розвитку підлітків поза рівнем їх загальних здібностей.

Сучасні вимоги суспільства, інформаційний прогрес, цивілізаційні зміни зумовлюють необхідність виховання особистості підлітка, здатної до створення та сприйняття нового, яка уявляє, бачить, розуміє, сприймає світ по-новому, діяльність якої здобуває інноваційний характер. Важливим напрямом модернізації освіти сьогодення є запровадження креативного підходу в навчання. Креативний аспект освітньої діяльності передбачає формування нового типу мислення та нового ставлення до процесу творчого вияву школяра-підлітка, як креативної особистості.

Обрана нами категорія охоплює школярів 5 – 8 класів, які перебувають на етапі підліткового віку.

М.В. Савчин описуючи підлітковий вік, наголошує, що період дорослішання характеризується якісними і кількісними змінами у біологічній, психологічній, особистісній і соціальній сферах людини. Особливо актуальними в період дорослішання є потреби особистості у самоствердженні, самовираженні, самореалізації і саморозвитку [6].

Ми виокремлюємо підлітковий вік, як синтетичний для розвитку креативності. Адже у школярів даної категорії ускладнюється сприймання простору, часу, культурних фактів, творів мистецтва. Активізація слухових, зорових, чуттєвих уявлень виникає у процесі сприйняття мистецтва, що сприяє формувальному впливу інтегрованого музичного навчання.

Креативність означає перш за все особливий склад розуму, особливу якість розумових процесів. Вона є тим, що має безпосереднє відношення до створення чогось нового, чого не існувало раніше.

К. Завалко визначає креативність, як творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей, що належать до структури обдарованості як незалежний чинник [3].

За концепцією Дж. Гілфорда, яка полягає у

розгляданні феномену креативності як універсальної творчої здібності, можна виокремити її параметри, що складаються на основі здатності до генерування великої кількості різноманітних ідей, до оригінальності і нестандартності процесів мислення [2].

У психолого-педагогічній літературі зазначається, що особистість розвивається в процесі діяльності (Б. Ананьєв, П. Блонський, Я. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Б. Теплов та інші). Навчальна діяльність підлітків відбувається в середовищі, яке формує його особистість, вкладає в учнів систему ціннісних орієнтацій, знань, умінь, навичок, формує компетентність.

Ми розглядаємо креативність підлітків у вимірі креативної компетентності, яку розуміємо як самостійне новоутворення, яке перебуває в складних діалектичних взаємозв'язках із загальнокультурною компетентністю та визначаємо її як інтегральну багатофакторну властивість, що функціонує як емерджент – особистісне новоутворення інтеграції асоціативно-образного мислення, творчої уяви, художньої спостережливості та здатності до самовираження.

Інтегровані уроки музики мають невичерпні можливості та стають важливим чинником розвитку креативності підлітків, адже саме на них відбувається зустріч учня з різними видами мистецтва, він стає спостерігачем їх взаємопроникнення, має нагоду реалізувати свої творчі здібності у мистецькій діяльності. Перед вчителем мистецтва стоїть задача вирішення проблеми розвитку креативності підлітків, яка, на нашу думку, полягає у визначенні етапів та виокремленні педагогічних умов, які б стали підґрунтям рішення проблеми креативного розвитку школяра-підлітка.

За Б. Ананьєвим, розвиток людини зумовлений взаємодією багатьох факторів: спадковості, середовища, виховання, власної практичної діяльності. На структуру розвитку особистості ці фактори діють не окремо, а разом, вони виступають рушійною силою процесу розвитку. Обставини, від яких залежить цей розвиток, та обстановка, в якій він відбувається, є умовами [1, 40].

П. Підкасистий визначає умови як “частини, або характеристики середовища, у яких розвивається учень. Система цих умов життєдіяльності утворює середовище існування людини” [5, 84].

Ми трактуємо педагогічні умови як особливості організації навчально-виховного процесу, що детермінують результати виховання,

освіти та розвитку особистості. Це такі особливості організації навчально-виховного процесу, які забезпечують цілісність навчання і виховання, сприяють всебічному і гармонійному розвитку особистості та створюють сприятливі можливості для виявлення і розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики.

Вибір критеріїв до педагогічних умов ми здійснювали, керуючись розумінням цієї категорії науковцем Н. Сегедою: педагогічні умови – це сукупність факторів, компонентів, необхідних і достатніх для виникнення і функціонування та зміни педагогічної системи; це професійно організований характер явищ, що ґрунтується на принципі науковості; категорія “педагогічні” робить акцент на якість засобів розвитку, які визначають успішність за умови їх використання, “у відомому смислі “педагогічний” означає гарантованість” [7].

До педагогічних умов розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики ми відносимо:

- створення креативного середовища та культурно-естетичного оточення для повноцінного розвитку особистості школярів (матеріально-технічна база: інструмент, комп'ютерне обладнання, ТЗН, доступ мережі Internet (подорож віртуальними музеями світу, відвідування цікавих мистецьких сайтів, концертних виступів в режимі online тощо); наочність: музично-теоретичний матеріал, поданий у таблицях і схемах, символіко-асоціативних малюнках, портрети митців, репродукції картин, мистецька бібліотека, музей музичних інструментів, скульптурні твори та твори декоративно-ужиткового мистецтва в кабінеті, де проходять інтегровані уроки музики);

- створення атмосфери співтворчості, ситуації успіху та захоплення мистецтвом (яскрава особистість вчителя компетентного, творчого, здатного захопити учнів своєю особистістю, надати приклад для наслідування, стати підліткам старшим другом, якого поважають без страху і люблять без лицемірства, спроможного надихати, заохочувати, підбадьорювати, спрямовувати творчу діяльність учнів);

- надання певної свободи для прояву особистісних творчих здібностей у виконанні творчих варіативних завдань, спрямованих на розвиток креативності (роль вчителя мистецтва у виявленні творчих можливостей учнів-підлітків, спрямування творчого процесу у напрямок особистісного самовираження підлітків, безшаблонного наслідування та авторитарної думки учителя);

- мистецька діалогічна взаємодія (обмін думками, враженнями, ідеями);

- спрямування художньо-творчої діяльності на особистісно-ціннісні орієнтації (учень-підліток має усвідомлювати особистісну цінність від власної творчої діяльності, пам'ятати, що кожен інтегрований урок музики – це крок до розвитку його особистості, до набуття безцінного мистецького досвіду);

- активне включення учнів у процес подолання проблеми, пошук нестандартних рішень шляхом набуття підлітком мистецьких знань, умінь, навичок та прояву здатності до їх інтегрування, що є передумовою розвитку в структурі особистості учнів-підлітків креативної компетентності, як педагогічної конотації (мотивація підлітків до прояву власної креативності, до самовираження засобами мистецтва, до творчого пошуку).

Для досягнення означеної мети, нами були визначені наступні етапи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики:

- **мотиваційно-змістовний**, на якому відбувається заохочення учнів-підлітків до занять мистецтвом, створення креативних умов та мистецького простору на уроці, творчої довірливої атмосфери, використання системи педагогічних принципів, методів, умов, технологій розвитку креативності, проведення мистецьких бесід, демонстрація еталонних зразків розвиваючих творчих завдань тощо;

- **інформаційно-пізнавальний** спрямований на підвищення пізнавальної активності підлітків до предмету, його змісту, передачу від вчителя до учнів у спільній творчій діяльності мистецьких знань, умінь, навичок, які зумовлюють розвиток креативності);

- **креативно-практикологічний** передбачає мотивацію підлітків до прояву власної індивідуальності у виконанні творчих завдань, спрямованих на розвиток креативності, заохочення учнів до створення особистісно-ціннісного продукту творчої діяльності);

- **підсумково-результативний** вимагає застосування творчо-оцінювальних тренінгів, тестів, підсумкових творчих опитувальників, креатив-контролю для виявлення ефективності співпраці вчителя і учнів-підлітків на інтегрованих уроках музики).

Висновки. Отже, вирішальне значення в процесі навчання підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі набуває актуалізація творчого начала в людині, її інтелектуального і творчого потенціалу. Креативність, як особистісний феномен виступає важливою особистісною здібністю до творчого самовираження учнів-підлітків у мистецько-

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ

творчій діяльності. Проблема творчого розвитку школярів-підлітків є важливою складовою у формуванні сучасної особистості, здатної до реалізації свого потенціалу на тлі безперервних цивілізаційних змін та соціальних перетворень. Розвиток особистості підлітків засобами мистецтва має актуальне теоретико-методологічне підґрунтя.

Ми розглядаємо проблему розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики з позиції формування креативної компетентності, яку визначаємо як емерджент розвитку креативності підлітка на інтегрованих уроках музики і визначаємо її як інтелектуальну багатофакторну властивість особистості, інтеграцію психолого-педагогічних новоутворень (асоціативно-образного мислення, творчої уяви, художньої спостережливості; здатності до самовираження), що у процесі цілеспрямованого педагогічного впливу на їх формування, набувають якості особистісних рис та зумовлюють самовираження учня у творчості.

Важливим у процесі розвитку креативності підлітків стає реалізація принципу поетапності та виокремлення педагогічних умов, які є ефективними для досягненні поставленої мети.

До етапів розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики ми відносимо: мотиваційно-змістовний, інформаційно-пізнавальний, креативно-практиологічний та підсумково-результативний, зміст яких описаний нами вище.

До педагогічних умов розвитку креативності підлітків належать:

- створення атмосфери співтворчості, ситуації успіху та захоплення мистецтвом;
- надання певної свободи для прояву особистісних творчих здібностей у виконанні творчих варіативних завдань, спрямованих на розвиток креативності;
- мистецька діалогічна взаємодія;
- спрямування художньо-творчої діяльності на особистісно-ціннісні орієнтації;
- активне включення учнів у процес подолання проблеми, пошук нестандартних рішень шляхом набуття підлітком мистецьких знань, умінь, навичок та прояву здатності до їх цілеспрямованої реалізації.

Таким чином, виокремлення педагогічних умов розвитку креативності підлітків, створення розвивального середовища, поетапний шлях до досягнення поставленої мети дозволяє сформувати креативну особистість школяра-підлітка, здатну самостійно генерувати нові ідеї, проявляти власну індивідуальність у процесі творчо-мистецької діяльності.

Перспективи подальшого дослідження полягають у виявленні динаміки формування креативної компетентності підлітків на інтегрованих уроках мистецтва у запропонованих педагогічних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б.Г. *О развитии детей в процессе обучения // Советская педагогика. – 1957. – №7. – С.104–117.*
2. Гилфорд Д. *Измерение творчества. Исследование в творчестве / Д. Гилфорд. – М.: Прогресс, 1967. – 437 с.*
3. Завалко К. *Педагогічна інноватика в теорії та практиці музичної освіти: [монографія] / К.В.Завалко. – Черкаси: Друкарня “Черкаський ЦНП”, 2013. – 520 с.*
4. Масол Л. *Мистецтво. 5-9 класи. /Л. Масол, О. Коваленко, Г. Сотська, Г. Кузьменко, Ж. Марчук, О. Константинова, Л. Паньків, І. Гринчук, Н. Новикова, Н. Овіннікова// Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім “Освіта”, 2013.*
5. *Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / Под ред. П.И.Пидкасистого. – М.: Педагогическое общество России, 1998. – 640 с.*
6. Савчин М.В. *Вікова психологія: навч. посібник / М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – 2-ге вид., стер. – К.: Академвидав, 2009. – 359 с.*
7. Сегеда, Н. А. *Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Сегеда Наталія Анатоліївна; НПУ імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2001. – 206 с.*

REFERENCES

1. Anan'ev, B.G. (1957). *O razvitiu detey v protsesse obucheniya* [On the development of children in the learning process]. *Journal Soviet pedagogy*, no.7, pp.104–117. [in Russian].
2. Gilford, D. (1967). *Izmerenie tvorchestva. Issledovanie v tvorchestve* [Measurement of creativity. Research in creativity]. *Moskva: Progress Publ*, 437p. [in Russian].
3. Zavalko, K.V. (2013). *Pedahohichna innovatyka v teorii ta praktysi muzychnoi osvity* [Pedagogical Innovation in the Theory and Practice of Music Education]. *Cherkasy: Cherkaskyi CzNP Publ.*, 520p. [in Ukrainian].
4. Masol, L.M., Kovalenko, O., Sotska, H. & Kuzmenko, H. et al. (2013). *Mystetstvo. 5-9 klasy* [Art. 5-9 classes]. *Kyiv: Osvita Publ.*, 15p. [in Ukrainian].
5. Pydkasystiy, P.Y. (1998). *Pedahohyka: Uchebnoe posobie dlya studentov pedahohycheskykh vuzov y pedahohycheskykh kolledzhey* [A manual for

students of pedagogical colleges and pedagogical colleges]. Moskva: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii Publ., 640p. [in Russian].

6.Savchyn, M.V. & Vasylenko, L.P. (2009). *Vikova psykholohiia: navch.posibnyk* [Age psychology: tutorial]. Kyiv: Akademvydav Publ., 359p. [in Ukrainian].

7.Seheda, N.A. (2001). *Pidgotovka majbutnoho vchytelia muzyky do profesiinoi samorealizacii* [Preparation of the future teacher of music for professional self-realization]. *Candidate's thesis*. Kyiv: NPU imeni M. P. Dragomanova Publ., 206 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.07.2017

Джерела мудрості

*“Умів до серця зводити мости,
В буденній праці відшукать нове,
Вчив до сердець дитячих дорості...”*

*Надія Гаврилюк
доктор історичних наук, український археолог*

“У справжнього вчителя – найважче і найрадісніше життя, трепетно хвилююча і болісно складна творчість, незбагнено тонкі і вічновдосконалювані інструменти, якими він діє на людську душу”.

*Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист, письменник*

“У справі виховання процесу саморозвитку має бути відведено найширше місце. Людство все успішніше розвивалося тільки шляхом самоосвіти”.

*Герберт Спенсер
англійський філософ і соціолог*

“Завдяки читанню людина розвивається, бесіді – стає винахідливою, а звичці занотовувати – піклувальною”.

*Френсіс Бекон
англійський філософ*

“Усередині нас криються потенційні творчі можливості, і ми повинні працювати щосили, щоб розкрити цей потенціал”.

*Мартін Лютер Кінг
американський проповідник*

“Перед людиною три шляхи до розуму: шлях міркування – найшляхетніший; шлях наслідування – найлегший; шлях особистого досвіду – найважчий”.

*Конфуцій
давньокитайський філософ та політичний діяч*

Використано афоризми: з сайту українських афоризмів під керівництвом М.Владзімірського; цитати і афоризми isitaty.blogspot.com/.